

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega ališiš, koristnega skušiš, zapisi! — Po tej poti otmeš marekaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominke po prišlovici latinaki: „*Littera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

23. dan septembra. (Razstava učnih pripomočkov v politehniki. Obdarovanje slušateljev gospodarskega kurza s koristnimi knjigami. „Geologische Reichsanstalt.“ Dunajski vozniki.) Ko smo prišli danes zjutraj v politehniko, naznano nam je bilo po priljudnem g. portirju, kateri nas je zdaj že skoraj vse po osebi in imenih poznal, da je dobro znana knjigarna Sallmayer & Compagnie napravila razstavo učnih pripomočkov, katero si ogledati moremo v nam naznanjenih sobah politehnike. Da si tega nismo pustili dvakrat reči, lahko se razumé. Kakor hitro pa je stopila moja malenkost v dotične prostore, djal sem koj nekako nevoljin sam sebi in tudi proti tovarišem: Zakaj si niso domislili g. g. Sallmayer in drugovi tega poprej, ampak še le predzadnji dan, ko je tudi še drugih opravil in potov več ko dovolj! Kolikokrat bi bili mogli ogledovati vsaj za kaki četert ure tū nakupičene sprelepe, ter za šolstvo jako koristne reči; in gotovo bi si bil marskateri učitelj odtergal rad mnogo grizljejev od ust, da bi bil le mogel nakupiti kako zmed obilnih raznoverstnih izloženih stvari za svojo šolo. Zdaj to ni bilo ravno več lahko mogoče, ker denarni stan je bil že do malega pri vseh pod ničlo, ali kakor Nemci pravijo, „am Gefrierpunkte“. S čimur nam je pa g. Sallmayer-ovi štacunski postrežnik, (— rojen Slovenec iz Kranjsko-dolenjskega —) še bolj narejal skomino, bila je 72 strani obsegajoča, na dar ponujena knjižica, pod naslovom „Hand-Bibliothek für Lehrer“, katera nam je popisovala razstavljenе predmete in sploh vse reči, katere imajo imenovani gospodje za šole na prodaj. Oj, koliko koristnega, pa tudi lepega in mičnega smo videli v tej izložbi! Razpostavljeni so bili: raznoverstni računski aparati; premične abecede in umetne naredbe za uk v branji; svetopisemske stenske slike stare in nove zaveze; brez števila slik za kazavni poduk, namreč: živalstva in rastlinstva, strupenih in jedljivih gób, avstrijskih in nemčijskih strupenih zelišč, kmetijstvu koristnih ptic, kmetijstvu škodljivih zuželkov in merčesov, živalskih kostnjakov; — stenske table za fizikalni uk; anatomske stenske table; zgodovinske table za ljudske šole; trideset rokodeljskih delavnic (se vé, v slikah) z vsem potrebnim orodjem; rudnistvo v slikah i. t. d. Videli smo dalje 25 kri-

stalnih modelov, 50 plemen rudnin (mineralij) in 25 verst gorovja (Gebirgsarten), vse to spravljeno v ličnih predalčkih; — mali muzej za ljudske šole, obsegajoč 400 raznoverstnih predmetov, vse v prilično omarico vloženo; — zbirko 100 žužkov; — zbirko natančno ponarejenih žlahtnih kamnov in biserov; — zbirko žival iz razmehčanega papirja (Papirmaché), natančno po natori posnetih i. t. d. — Globusov, telurijev, raznoverstnih zemljevidov in predločkov za risanje bilo je brez števila, eno lepše in umetnejše narejeno mimo drugega. Knjig pedagoških in učnih; učiteljskih in šolskih časnikov, kakor tudi zabavnih knjižic za šolske bukvarnice i. t. d. bilo je je kar cele skladanice razpostavljenih, in ko bi bil hotel vsako reč posebej pogledati, potreboval bi bil v to več dni. Že zgoraj sem omenil, da bi si bil marsikdo gotovo veliko rad prihranil, da bi bil mogel zdaj kaj kupiti v tej razstavi; ali zadnje dneve nam je denar zginjal kot kafra, toraj smo si do malega mogli vzeti iz nje le na dar ponujeno knjižico. Meni je bil k sreči vendar g. „financminister“ še toliko naklonjen, da sem kupil šestero ličnih slik, dobro posnete obraze namreč: svitlega cesarja Franca Jožefa in cesarice Lizabete; cesarevič-naslednika Rudolfa in nadvojvodinje Gizele; ter nesrečnega cesarja mehikanskega Maksimilijana in njegove soproge Karlote, in sicer za mojo šolo v daljni domovini, kot spominek mojega dunajskega šolanja. *) — Zapišem naj pa ob enem tudi misli, ki so me sprehajale med pogledovanjem razpostavljenih reči. Marskaki učitelj, pa tudi marskatera šolska občina, si pogosto želi kupiti učnih pripomočkov za svojo šolo. Ne bilo li dobro in želeti, da bi bil vsaki učiteljski pripravišnici pridružen tudi nekak muzej, v katerem bi bilo najti in videti vsakoverstnih učnih stvari in sploh vsega, kar se rabi ali na novo vpelje pri šolstvu? V taci muzejih bi učitelji ali šolske občine lahko ogledali natančno, kar bi si radi kupili, ter prevdarjali, ali se jim vidi za rabo pripravno ali ne. Če bi pa zaradi denarnih zadržkov, ali o pomankanji pripravnega prostora ne mogla imeti vsaka pripravišnica takega muzeja, vsako deželno glavno mesto bi ga pa na vsaki način moralo imeti, in gotovo bi služilo to šolstvu kolikor toliko v pospeh. Menim pa tudi, da vsaj v tej zadevi bi se smela Avstrija ponašati, da je to njena originalna ideja, ter da si vsaj naprava taci muzejev ni izprosila, ali siloma vzela na posojilo pri družih sosednih narodih. Jaz vsaj si ne vem spominjati, da bi bil o taci napravah kje kaj bral. Če pa šolske oblasti je kaj takega speljati za potrebno ne spoznajo, naj bi pa vsaj kak knjigar v večjih mestih napravil tak šolski muzej, kar se bi mu to gotovo dobro splačalo. *) —

*) Te slike dal sem vložiti v zlate okvire, in kinčajo o izvanrednih šolskih slovesnostih njene stene. Ostale bodo inventarna šolska lastnina. Pia.

*) Gospod Giontini v Ljubljani! kako Vam dopade ta moj svet? Poskusite. Pia.

Kot v slovo dobili smo danes v šoli od slavnega ministerstva na dar nekateri po čvetero, nekateri celo po petero knjig. Podeljene so bile meni naslednje: „Das Ganze der Landwirthschaft in Bildern v. Dr. Wilh. Hamm“ (jako obširna lepa knjiga s 719 slikami in z razjasnili k vsaki sliki); „Die Bodencultur-Verhältnisse Oesterreichs“; „Praktische Düngerlehre: gemeinverständlicher Leitfaden der Agrikultur-Chemie von Dr. Emil Wolf“; in „Die Verbesserung der Alpen-Wirthschaft von Adolf Trientl.“ (To hvalevredno knjigo je dal posloveniti lanskega leta naš slavni deželni odbor.) Daroval nam je tudi še posebej blagi g. dr. Melicher svojo knjižico: „Skizze der nützlichen und schädlichen Insekten als Grundlage zur Gründung eines österreichischen Insekten-Central-Vereines“, ki je sicer majhna po obliki, ali njeni obseg je jako znamenit, zlasti za ljudskega učitelja. Petero mi zelo všečnih knjig ponesem tedaj saboj na daljni dom, katere mi bodo, ako mi Bog da doživeti, mnoga mnoga leta klicale v spomin uke na Dunaji slišane. Sklenil sem, pustiti tudi te knjige nekdanj železniški šoli kot v spomin svojega dunajskega šolanja. Naj se mi pa ne zameri, da govorivši o tem lepem daru dodam tudi tù eno svojo opombo. Kakor smo namreč mi odrašeni učitelji jako radi in z veseljem sprejeli darovane knjige, in kakor se tudi drugi še dokaj višji gospodje z radostjo poslužijo raznih odlik, nič manj rada je tudi mladina z nedolžnim veseljem sprejemala o sklepu šolskega leta kako podarjeno knjižico, dokler postava ni tega zabranila. Govorilo se je o tem že mnogo „pro“ in „contra“. Naj pa zagovarja kdorkoli in kakor že hoče to zapoved (ali bolje: prepoved), jaz se nisem strinjal nikdar z njo, in se tudi nikoli ne mislim. Ako imamo za malopridne otroke grájo (in tudi šiba bi nikakor ne škodila!); zakaj bi za pridne šolarje hvale, združene s kakim primernim darkom, ne smeli imeti? Ni tudi vse „excellent“ in „brillant“, kar si je vmislil novejši čas; in če bi tudi vse drugo táko bilo, odprava šolskih daril gotovo ni. (Dalje prih.)

Zakon,

da se odpravi učnina ter prenaredita §§. 45 in 46 postave od 29. aprila 1873. l., št. 21.

Veljaven za vojvodino Kranjsko.

S privolitvijo deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

I. člen.

Učnina je odpravljena po vseh ljudskih in meščanskih učilnicah Kranjske vojvodine, samo na Ljubljanskih učilnicah te verste ne.